

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
 Олександр ЖИЛЬЦОВ
« 16 » 12 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Методика викладання гри на спеціальному інструменті (фортепіано)
для студентів**

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (фортепіано)
Освітнього рівня: перший (бакалаврський)
Освітньої програми
025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

Київ – 2020

Розробник: Романенко Анастасія Романівна, кандидат культурології, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Романенко Анастасія Романівна, кандидат культурології, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол № 10 від «27» листопада 2020 року

Т. в. о. завідувача кафедри _____ Анастасія РОМАНЕНКО
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 025.00.03 «Інструментальне виконавство (фортепіано)»

«27» листопада 2020 року

Гарант освітньо-професійної програми 025.00.03 «Інструментальне виконавство (фортепіано)» _____ Наталія СВИРИДЕНКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2020 року

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи _____ Алла ТАРАННИК
(підпис)

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __
(підпис)

На 20__/20__ н.р. _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __
(підпис)

На 20__/20__ н.р. _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __
(підпис)

На 20__/20__ н.р. _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	<i>Обов'язкова</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>	
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>8/240</i>	
Курс	<i>2</i>	
Семестр		<i>IV</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>2</i>	
Обсяг кредитів		<i>2</i>
Обсяг годин, у тому числі:		<i>60</i>
Аудиторні		<i>28 годин</i>
Модульний контроль		<i>4 години</i>
Семестровий контроль		
Самостійна робота		<i>28 годин</i>
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – опанування знаннями щодо викладання гри на музичному інструменті, вивчення методів подолання виконавських труднощів.

Завдання курсу:

- формування та розвиток піаністичних навичок;
- засвоєння теоретичного матеріалу, потрібного для володіння інструментом;
- опанування студентами різних форм і методів індивідуальної та самостійної роботи;
- формування музично-педагогічної майстерності майбутніх учителів та виховання їхніх творчих здібностей.

Методи роботи курсу «Методика викладання гри на спеціальному інструменті (фортепіано)» обираються відповідно до теми і залежать від конкретних музичних творів кожного студента.

Форми роботи – лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна робота студентів, консультації викладача.

Засоби навчання – аудіо-, відеоматеріали, підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації і вказівки.

Формою контролю знань та вмінь студентів з курсу «Методика викладання гри на спеціальному інструменті (фортепіано)» є модульні контрольні роботи (IV семестр).

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства, спрямованих на розвиток здатності особистості до художньо-творчої самореалізації й культурного самовираження в сфері музичного мистецтва.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1	<i>Світоглядна:</i> здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю; знання і розуміння предметної області професії; загальнокультурна ерудиція, усвідомлення значущості історичного досвіду людства для особистісного розвитку; здатність бути критичним та самокритичним.
	ЗК 3	<i>Комунікативна:</i> здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою; здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою;

		здатність до міжособистісного спілкування та взаємодії, до емоційної стабільності, толерантності, вміння працювати в команді.
	ЗК 4	<i>Інформаційна:</i> здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел для розв'язання конкретних завдань; використовувати інформаційні та комунікаційні технології у соціальній та професійній діяльності.
	ЗК 5	<i>Науково-дослідницька:</i> здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності; володіння основами науково-дослідної діяльності відповідно до фахового спрямування; обізнаність в специфіці проектної діяльності, готовність до її реалізації; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність до нестандартного розв'язання типових завдань.
	ЗК 6	<i>Самоосвітня:</i> здатність навчатися та самонавчатися; здатність до самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію; прагнення до професійного лідерства та успіху.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 1	<i>Організаційна:</i> вміння організувати діяльність у професійній сфері; здатність планувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів музично-виконавського та музично-освітнього процесу.
	ФК 3	<i>Музично-теоретична:</i> здатність послуговуватися знанням з теорії та історії музики в процесі інтерпретування, виконання музичних творів та викладання музичного інструмента; усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань в галузі музичного мистецтва; вміння оперувати спеціальною термінологією у професійній діяльності.
	ФК 7	<i>Методична:</i> володіння методиками навчання гри на музичному інструменті; обізнаність у навчально-педагогічному та виконавському репертуарі та володіння методами роботи над творами різної форми, жанру, стилю,

		виконавського складу; готовність застосовувати новітні підходи музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями інструментального виконавства.
--	--	---

Програмні результати навчання	
ПРН 3	Здатність до творчого та професійного спілкування із застосуванням фахової термінології; володіння категоріально-термінологічним апаратом музичного мистецтва.
ПРН 4	Готовність до свідомої виконавської та педагогічної діяльності, до планування й організації виконавського та педагогічного процесу, концертних програм і культурно-мистецьких проектів.
ПРН 6	Здатність грамотно прочитувати нотний текст, передавати музичний матеріал та ідеї, відповідно до стильових особливостей твору.
ПРН 9	Здатність використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській та педагогічній діяльності.
ПРН 13	Володіння техніками, прийомами та методиками у виконавській (академічній, джазовій, естрадній тощо) діяльності, знання музично-виконавських стилів та відповідного навчально-концертного репертуару.
ПРН 16	Здатність навчати в педагогічній діяльності; застосовувати теоретичні знання в процесі педагогічної діяльності, використовувати і аргументувати методи та прийоми викладання гри на інструменті.

Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- видатних педагогів фортепіанної гри та концепції їх виконавської школи;
- основні методики подолання виконавських проблем;
- особливості роботи з різними музичними жанрами та формами;
- власні індивідуальні недоліки і шляхи їх усунення;

вміти:

- розкривати понятійний апарат сучасної теорії та застосовувати теоретичні знання у практичній роботі;
- самостійно працювати з авторським текстом; розуміти змістовий контекст твору;

- володіти системою засобів та методів педагогічного впливу;
- робити порівняльний аналіз інтерпретації;
- володіти майстерністю аргументації, узагальнення та викладу методичного матеріалу, подання власних висновків.

Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						С а м о с т і й н а
	У с ь о г о	Аудиторні				І н д и в і д у а л ь н і	
		Л е к ц і ї	С е м і н а р и	П р а к т и ч н і	Л а б о р а т о р н і		
Змістовий модуль 1. Музичні задатки і здібності в контексті комплексного становлення особистості							
Тема 1.1. Фортепіанно-виконавська майстерність в контексті безперервного навчання та формування особистості	10	2	2				6
Тема 1.2. Музичні здібності: специфіка, типологія	18	2		8			8
Модульний контроль	2	4	2	8			14
Разом	30						
Змістовий модуль 2. Сильовий підхід як визначальний в галузі виконавської майстерності та навчанні гри на фортепіано							
Тема 2.1. Розвиток музичних здібностей в процесі інтегративної навчально-виконавської діяльності	14	2	2	4			6
Тема 2.2. Сильовий підхід та його практична реалізація в навчанні гри на фортепіано	14	2		4			8
Модульний контроль	2	4	2	8			14
Разом	30						
	4	8	4	16			28
Усього	60						

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Музичні задатки і здібності в контексті комплексного становлення особистості

Тема 1.1. Фортепінно-виконавська майстерність в контексті безперервного навчання та формування особистості

Теорія розвиваючого навчання у фортепінній педагогіці (Г. Ципін). Сутність безперервного навчання та становлення музиканта-виконавця й музиканта-педагога у працях Й. Гофмана, Г. Когана, Г. Нейгауза.

Тема 1.2. Музичні здібності: специфіка, типологія

Загальні та спеціальні здібності. Концепції здібностей С. Рубінштейна, Б. Теплова.

Змістовий модуль 2. Стильовий підхід як визначальний в галузі виконавської майстерності та навчання гри на фортепіано

Тема 2.1. Розвиток музичних здібностей в процесі інтегративної навчально-виконавської діяльності

Методологічні принципи розвитку музичних здібностей. Інтегративна сутність мистецької освіти (Н. Гуральник, Г. Падалка, О. Олексюк).

Тема 2.2. Стильовий підхід та його практична реалізація в навчанні гри на фортепіано

Концепції виконавського стилю в працях зарубіжних та українських педагогів. Методика стильового підходу.

5. Контроль навчальних досягнень

5.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	4	4	4	4
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	4	40	4	40
Виконання завдань до самостійної роботи	5	4	20	4	20

Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			102		102
Усього IV семестр 204					

5.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Зміст завдання	Академічний контроль		Бали
1.	Окреслити в чому полягає специфіка педагогічної майстерності викладача класу фортепіано.	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення проблеми	1	
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
2.	Описати яким чином Ви вбачаєте впровадження ідеї інтегративного мистецького середовища на індивідуальних заняттях з гри на музичному інструменті.	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення проблеми	1	
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
3.	Обрати та порівняти психолого-педагогічні умови для розвитку музичних здібностей піаніста (двох на вибір студента - наприклад, музичної пам'яті та музичного слуху, читання з листа та музичної уяви тощо).	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення проблеми	1	
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
4.	Охарактеризувати особливості діагностування музичних здібностей у дітей різного віку та навести приклад методів діагностики музичних здібностей (2-3 на кожен різновид здібностей).	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації	1	

		під час висвітлення проблеми		
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
5.	Робота над творами різних жанрів з власного репертуару. Охарактеризувати шляхи розвитку музичних здібностей піаніста під час виконання цих творів.	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення проблеми	1	
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
6.	Обрати та окреслити особливості одного із стилів музики. Зазначити найяскравіших представників цього стилю, найвідоміші музичні твори, основні вимоги до виконання музики цього стилю.	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення проблеми	1	
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
7.	Охарактеризувати особливості виконавського стилю одного з відомих піаністів у контексті його творчої та/або педагогічної діяльності. Визначити його вплив на розвиток фортепіанної педагогіки, методики викладання гри на фортепіано.	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення проблеми	1	
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	
8.	Практична робота з творами з власного репертуару – вибрати музичний твір та описати особливості його виконання у контексті стильового підходу. Можна використовувати для порівняння виконавські інтерпретації цього твору різними виконавцями.	Глибина та всебічність розкриття змісту питання	1	5
		Достатність аргументації під час висвітлення	1	

		проблеми		
		Виявлення нових ідей та положень	1	
		Оригінальність підходу до розгляду проблеми	1	
		Висловлення власної думки	1	

5.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Передбачено такі дистанційні види роботи: записані та завантажені до ЕНК / Google Drive: відеоролики студента з показом окремих фрагментів музичного твору певного типу складності; online-виконання (студент і педагог одночасно перебувають кожен за своїм інструментом), що дає можливість розвитку практичних навичок студента під час роботи над музичним твором; потактові розгорнуті письмові / усні коментарі студента до раніше зробленого власного відеозапису музичного твору. Це допомагає формувати готовність студентів до впровадження технології дистанційного навчання в їх подальшій професійній діяльності.

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання	Бали
1.	усне завдання (<i>індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо</i>)	Повнота розкриття суті поставлених питань	2
2.	письмове завдання (<i>аналіз запропонованого твору та виявлення виконавських складнощів</i>)	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	3
3.	1-ше практичне завдання (<i>робота над розвитком музичних здібностей в запропонованому творі</i>)	Достатність обґрунтування та аргументації	8
4.	2-ге практичне завдання (<i>робота над подоланням технічних труднощів в запропонованому творі</i>)	Загалом висвітлюються шляхи розвитку рухово-технічних здібностей	8
5.	3-тє практичне завдання (<i>робота з іншим студентом групи</i>)	Присутня логіка викладення	4
Максимальна кількість балів			25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання	Бали
6.	усне завдання (<i>індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо</i>)	Повнота розкриття суті поставлених питань	2
7.	письмове завдання (<i>методичні</i>)	Аналітичні міркування, уміння робити	3

	<i>погляди на розв'язання виконавської проблеми)</i>	порівняння, висновки	
8.	1-ше практичне завдання (<i>робота над поліфонічним твором</i>)	Збереження тембрового забарвлення кожного голосу, неспівпадання «фаз» розвитку, вступів та закінчень, кульмінацій та спадів, правило «довгих» звуків, «горизонталі» й «вертикалі»	8
9.	2-ге практичне завдання (<i>робота над крупною формою</i>)	Розуміння композиційної логіки твору	8
10.	3-тє практичне завдання (<i>порівняння виконавських інтерпретацій</i>)	Достатність обґрунтування та аргументації	4
Максимальна кількість балів			25
Усього			50

5.4. Шкала відповідності оцінок

100-бальна шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

6. Навчально-методична карта дисципліни

«Методика викладання гри на спеціальному інструменті (фортепіано)»

Разом: 60 годин, лекційних годин – 8, семінарських годин – 4, практичних занять – 16 годин, самостійна робота – 28 годин, модульний контроль – 4 години.

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Назва модуля	Музичні задатки і здібності в контексті комплексного становлення особистості				Стильовий підхід як визначальний в галузі виконавської майстерності та навчання гри на фортепіано			
Кількість балів за модуль	102				102			
Заняття	1-2	3-7			8-11	12-14		
Лекційні	1	1			1	1		
Семінари	1	-			1	-		
Практичні	-	4			2	2		
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Тема 1.1. Фортепіанно-виконавська майстерність в контексті безперервного навчання та формування особистості Тема 1.2. Музичні здібності: специфіка, типологія 1*2 = 2 б. 1*1 = 1 б. 10*1 = 10 б. 1*4 = 4 б. 10*4 = 40 б. 57 б.				Тема 2.1. Розвиток музичних здібностей в процесі інтегративної навчально-виконавської діяльності Тема 3.1. Стильовий підхід та його практична реалізація в навчання гри на фортепіано 1*2 = 2 б. 1*1 = 1 б. 10*1 = 10 б. 1*4 = 4 б. 10*4 = 40 б. 57 б.			
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 25 балів				Модульна контрольна робота 25 балів			
Всього 204 бали								

7. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано / А. Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 288 с.
2. Воробкевич Т.П. Методика викладання гри на фортепіано / Т.П. Воробкевич. – Львів: ЛДМА, 2001. – 244 с.
3. Михайлов М. Стилль в музыке. Исследование. / М. Михайлов. – Л.: Музыка, 1981. – 264с.
4. Москаленко В. Творческий аспект музыкальной интерпретации (проблема анализа): Исследование / В. Москаленко. – К.: Изд-во Киев. Конс., 1994. – 56 с.
5. Нейгауз Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога / Г. Нейгауз / 4-е изд. – М.: Музыка, 1982. – 300 с.
6. Штефанова–Курцова И. Фортепианная техника: методика и практика / И. Штефанова–Курцева // Изд. 2. – К.: Муз. Україна, 1996. – 76 с.

Допоміжна

1. Баренбойм Л. Вопросы фортепианной педагогики и исполнительства / Л. Баренбойм. – Л.: Музыка, 1974. – 335 с.
2. Браудо И. Артикуляция (О произношении мелодии) / И. Браудо.– Л.: Музыка, 1973. – 198 с.
3. Любомудрова Н. Методика обучения игре на фортепиано / Н. Любомудрова. М.: Музыка, 1992. – 231 с.
4. Таран І.М. Робота над музичним твором у процесі навчання гри на фортепіано / І. М. Таран. – Івано-Франківськ : Факел, 2000. – 34 с.
5. Цыпин Г. Обучение игре на фортепиано: Учеб. пособие для студентов / Г. Цыпин.– М.: Просвещение, 1984. – 112 с.

8. Додаткові ресурси

1. Міжнародний музичний культурологічний журна «Гармонія»
<http://harmony.musigi-dunya.az/ENG/publ.asp>
2. Нотний архів Б.Тараканова <http://notes.tarakanov.net/>
3. Ноти українських композиторів <http://ukrnotes.in.ua/>
4. Майстер-класи з викладання гри на фортепіано
https://www.google.com.ua/search?q=%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80+-%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8+%D0%B7+%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%BE&source=lnms&tbn=vid&sa=X&ved=0ahUKEwihhvzZ367dAhXpoIsKHxYxJAssQ_AUICygC&biw=1024&bih=409